

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY IV. NUM. LXV - JUNY I - MCMXVIII

Número solt, 40 cts.

SUMARI

Ritme contra cinema, per R. RUCABADO.—El problema del cinematògraf, per J. MORATÓ I GRAU.—El centenari de Karl Marx: L'error marxista, per GEORGES VALOIS.—Informacions de «La Revista». Enquesta universitària, per ISIDRE LLORET.—Una producció inèdita de M. Costa i Llobera: Cathemerinon, de Prudenci, per MIQUEL COSTA I LLOBERA, trad.—Poetes estrangers d'avui: París-Nadal, Minut, P. O. Midi, Vetllada, Cel estrellat, Matí, L'ombra; Estrella lliscant, Ronda nocturna, Corredor, de Pierre Reverdy, per JOAQUIM FOLGUERA, trad.—La decoració de les ciutats: El monument a Monturiol, La font de la plaça de Santa Agna, per ALEXANDRE PLANA.—Els deixebles d'En Gaudí: J. M.ª Jujol, per JOSEP F. RÀFOLS.—Lletres a una amiga estrangera, V, per J. FARRAN I MAYORAL.—Els llibres, per A. R. i V. i per J. Ll.—Les revistes.

**ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613 - BAIXOS
BARCELONA**

SUMARI DEL NÚMERO LXIV

La missió dels crítics d'art, per R. RUCABADO.—Aspectes nous d'un problema antic, per L. NICOLAU D'OLWER.—Hermann Cohen, per L. R.—Moralitats i pretextos; per J. M. LÓPEZ PICÓ.—Una prosa inèdita de Joaquim Ruyra: El vals final.—«Per la llengua catalana», d'Enric Prat de la Riba, per J. BOFILL I MATAS. — Un congrés universitari, per J. CREXELLS VALLHONRAT.—Informacions de «La Revista». Enquesta universitària, per R. CAMPALANS.—Poesia Anglesa de Algernon Charles Swinburne: Ave atque vale, per M. F., trad.—Poetes estrangers d'avui: La meua vida; Cançó monòtona; Cançó enyorosa, de Teixeira de Pascoaes, per CARLES SOLDEVILA, trad.—«Les Geòrgiques Cristianes» de Francis Jammes, traduïdes per Maria Antònia Salvà, per JOSEP MARIA DE SAGARRA. — Lletres a una amiga estrangera, IV, per J. FARRAN I MAYORAL.—Els Llibres, per A. P. i per M. F.—Les Revistes, per J.-V. F.

<p>Publicacions de "La Revista"</p> <p>Administració: Corts Catalanes, 613, baixos - Barcelona</p>	<p>LLIBRES RECENTS</p> <p>Una inserció: 5 pessetes.—Tres insercions: 10 pessetes</p>
<p>LLIBRES APAREGUTS : RAMON RUCABADO <i>Els editors i la llibertat de l'art</i> JOSEP ARAGAY <i>La pintura catalana contemporània. La seva herència i el seu llegat</i> CLEMENTINA ARDÈRIU <i>Cançons i el·legies</i> JOSEP M. LÓPEZ-PICÓ <i>L'infantament meravellós de Schahrazada</i> MIQUEL POAL AREGALL <i>Mots plaents i desplaents</i> ANTONI ROVIRA I VIRGILI <i>El Nacionalisme</i> JOAQUIM FOLCH I TORRES <i>Meditacions sobre l'arquitectura</i> M. MORERA I GALICIA <i>Venus i Adonis</i> de W. Shakespeare JOAN SACS <i>La moderna pintura francesa fins al cubisme</i> ALEXANDRE PLANA i altres <i>L'obra d'Isidre Nonell</i> MIQUEL FERRÀ <i>Cançó d'ahir</i> LL. NICOLAU D'OLWER <i>Literatura catalana. Perspectiva general</i> ENRIC JARDÍ <i>Les doctrines de Georges Sorel</i> J. M. LÓPEZ-PICÓ <i>Moralitats i pretextos</i> J. FARRAN I MAYORAL <i>La renovació del Teatre</i> E. DURAN REYNALS <i>Quatre Històries</i> JOSEP M. DE SAGARRA <i>Cançons d'Abril i de Novembre</i> FERRAN SOLDEVILA <i>Exili</i> E. PRAT DE LA RIBA <i>Per la llengua catalana</i> CARLES RIBA <i>Càntic dels Càntics i Llibre de Rut</i> MARIA A. SALVÀ <i>Les Geòrgiques Cristianes</i> de Francis Jammes</p> <p>Hi han en premsa i preparació obres de Alexandre Plana, Josep Carner, Eugeni d'Ors, Joaquim Folguera, Francesc Sitjà, Josep Leonard, Guerau de Liost, Francesc Pujols, Joan Alcover, etc.</p>	<p>JOSEP M.ª LÓPEZ-PICÓ L'instant, les noses i el càntic serè Preu: 3 pessetes</p> <hr/> <p>JOAQUIM FOLGUERA El Poema espars Preu: 3 pessetes</p> <hr/> <p>JOAN ARÚS El cant dispers Preu: 2 pessetes</p> <hr/> <p>SARA LLORENS DE SERRA Monòlegs per a infants Preu: 1'50 pessetes</p> <hr/> <p>J. MILLAS-RAURELL PRIMERS POEMES Dibuixos de Francesc Elias Preu: 3 pessetes</p> <hr/> <p>JACINT M. MUSTIELES FLAMA POESIES Preu: 2 pessetes</p>

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY IV. — N.º LXV — JUNY 1 - 1918

RITME, CONTRA CINEMA

Una pètitia batalla guanyada contra la malfiança cantonal, en favor dels drets del Ritme, ha servit per a fer ressonar un bell esclat de teoria, que és fruita saborosa d'aquest bon temps espiritual que comença a venir.

En altra banda d'aquest número se'n dona compte i raó, i jo ho retrec sols per a dir el consol i confortament que hom troba en aquest acord d'esperits que es senten tan germans en l'exaltació de tot ço qui és pur i serè i simple i amidat, com en l'exercitació de ço qui en nostre temps vol dir deslligament, incoherència, confusió i impuresa: tal el Cinema.

El nostre temps presencia junt amb l'efervescència malaltissa de totes les depravacions que arrosseguen el poble i que tenen una síntesi triomfanta al Cinema, la eclosió de aquesta llei jeràrquica de bellesa espiritual que és el Ritme, restaurada a l'escalf de la rectitud de cor i la sanitat intel·lectual d'una aristocràcia.

Dues èpoques del món, dues èpoques morals, viuen ara superposades per la llei del temps que vol, segons la imatge d'En Prat, que les primeres onades fetes en l'aigua per la pedra que hom tira, ondulin juntes una estona amb les darreres onades de la pedra anterior.

L'endemà de la guerra es dirà vida sen-

zilla—han dit veus profètiques—. Sí, i es dirà ritme, i coherència, i castedat, i moral civil, així com justícia i universalitat, això és nacionalisme i catolicisme. Es la cremor purificadora de les pàtries vives i de les pàtries militants.

Però ara i mentrestant, quan les donzelles en túnica espiritualitzen el cos i fan corpori l'esperit movent-se a l'evocació sereníssima i ponderada d'harmonies d'una bellesa eterna, a la mateixa hora i al veïnat mateix, la caverna del Cinema engoleix les tèrboles multituds que una febre insana empeny a saciar-se amb l'espectacle de les passions negres i descompostes. Així com sovint a les mateixes planes periòdiques o quotidianes veiem en xocant companyia, la lloança d'una estàtua classicista, i l'argument d'un film en prosa trencada i delirant d'obsessió persecutòria.

El cinema recull, tan mateix, les escombreries de tota una època. ¿De quina època? Per a contestar hom pot retreure una antiga glosa de Xenius, que és un document auri per l'història contemporània de l'evolució dels esperits. Es la del 3 de maig de 1913 (quatre columnes de *La Veü*) en la qual amb el del Dietari d'En Rierola es fa el resum de la gran crisi moral de la fi del segle XIX.

El record d'aquella època desesperada,

d'espantable desorientació de les gents directives, quan s'ubriagaven en el nihilisme i el satanisme les gents d'intel·lecte, ... «misteriosament us enverinava la vida amb vagues aprensions, estranyes melancolies i sordes terrors... De sa decadència i de sos mals, els homes que la vivien se'n feien una mena d'orgull. Temps de descomposició era aquell. Una tèrbola senilitat, una negació dolorosa. un apetit de tenebra s'ensenyorien de les ànimes. El temps del decadentisme i de la sensualitat malalta...»

Ara en el satanisme i el sadisme, conreats a la pel·lícula, és el poble que s'hi delecta. Justament era pels últims anys de la centúria que el cinema fou inventat i començà de divulgar-se. Totes les escorrialles de l'orgia romàntica fan encara avui pampellugues davant dels ulls congestionats de la plebs. L'histerisme i la tuberculosi del vuitcents dóna espasmes i llangors a les ac-

tuals estrelles dels films. Els herois són herois criats en època morosa de lassitud i tedi: el bandoler, el policia. Dels drames cinematogràfics en raja l'anarquia per tots costats: el cop de revólver és el gest familiar de l'individualisme frenètic que hi campa.

«L'humanitat s'averkonyí de la finisecular malura—concluía el Glosador—i es disposà a entrar a una època de fresca moralitat, de reconquerida salut en els cors i en les ments.»

Però encara hi han homes que no s'avergonyeixen d'entretenir ells mateixos a la gent en aquest *fi de segle* reraçagat. Femnos, doncs, missió nosaltres de senyalar—per damunt i tot de les hipòtesis d'un cinematograf socialitzat—els horitzons del Ritme,—d'un Ritme que sigui la rectitud de cor i la sanitat intel·lectual ço qui el desvetlli.

R. RUCABADO.

EL PROBLEMA DEL CINEMATOGRAF

Suposo que el bon amic Rucabado, en dedicar-me un dels seus articles sobre el cinematògraf, sol·licitava indirectament la meva opinió sobre aquest flagell que, de vint o vint i cinc anys a aquesta banda, fa tantes de víctimes. Més concretament, encara, suposo que aquesta opinió me la demana tenint en compte la meva qualitat de periodista.

Començo per dir que jo sóc un dels homes que no van sinó especialment al cinematògraf. A l'hora que escric aquestes ratlles fa anys que no hi he estat. M'és, doncs, molt difícil formular judici sobre les pel·lícules que actualment atreuen l'atenció de les multituds. Un detall de la meva quasi nul·la erudició cinematogràfica: no he vist una sola pel·lícula de Charlot.

Tinc entès, però, que són multitud els aficionats al cinematògraf. El cinematògraf entra, doncs, com un element important, en els costums del dia. No sent el cinematògraf, de per si, una cosa dolenta—com ho són, v. g., les curses de braus—els diaris li

han de dedicar una atenció, prescindint de les aficions individuals dels que els confeccionen o els dirigeixen.

¿Es que en les pel·lícules predominen els gèneres *perniciosos*? Cal, doncs, mirar d'encarrilar el gust del públic. Medis de conseguir-ho: Això depèn de la vocació de cadascú. Per la meva banda, crec que tal vegada no és el millor camí el de portar les coses a la punta de l'espasa. Amb suavitat i com qui no ho vol, crec que pot fer-se més camí que aixecant creuades sorolloses. No hem d'oblidar que el cinematògraf és una sub-art que escarneix les arts veritables. I les arts veritables són confoses avui per avui amb la més infecta podridura. Fins biblioteques que havien començat d'ésser publicades amb pretensions d'alta espiritualitat, han acudit a la pornografia com l'únic medi segur de subsistència. En la producció editorial madrilenya en trobaríem exemples nombrosos. Anant al teatre, veig que també priva el *vaudeville* de sentit més baix. (I consti que parlo únicament per sentir a dir).

I al costat del *vaudeville* brut (no trobo d'altra paraula més suau) triomfa el drama policíac i guinyolesc. ¿Què fan els infants? El que veuen fer als grans. L'infant és, pel cas, el cinematògraf, art reflex, sense personalitat pròpia.

Crec, doncs, que un dels millors procediments d'encarrilar el cinematògraf, és ata-

car les fonts en les quals beu i promoure la creació de grans empreses cinematogràfiques sanes.

L'instrument és bo, però serveix pel mal. Fem-lo, doncs, servidor del bé. Per mi, tot el problema es tanca en això.

J. MORATÓ I GRAU

EL CENTENARI DE KARL MARX

L'ERROR MARXISTA

Encara hi ha qui accepta i reverencia el pensament marxista, creu en la valor científica de l'obra marxista i és incapaç de reconèixer les errors de Marx. Hom pot dir avui que Marx està anul·lat per la crítica en allò que concerneix les seves explicacions del món capitalista i, pels fets, en allò que concerneix les previsions que ha fet sobre el desenrotllament de la societat capitalista. Admetem que Marx sia reverit en algun indret perdut de les estepes, en el qual la coneixença científica no ha penetrat, però entre nosaltres és un anacronisme. Entre nosaltres, la tasca dels homes cultivats és d'estudiar Marx d'un punt de vista purament històric, i d'examinar els seus comentaristes l'expansió del seu pensament com els paleontòlegs estudien els fenòmens de fossilització. Cal també deslliurar un cert nombre d'intel·ligències inaptes a la crítica que són impregnades de marxisme.

Res no ha estat més fals que el pensament de Karl Marx. Marx, el qual era un home extremadament llibresc, tenia una força remarkable de crítica purament ideològica; treballava vigorosament sobre les interpretacions dels fets donats pels seus predecessors o els seus contemporanis; però era d'una sorprenent ingenuïtat des que es tractava d'observar directament i de treure'n les lliçons. En donaré una prova, una sola però es referirà a una porció capital de la seva obra. Remarquem però abans que aquest crític de la ideologia tenia una singular impotència a prendre l'acció del pensament, de l'intel·ligència en el món. Tota la seva obra sofreix d'aquesta impotència. Marx prenia asprament els aspectes físics i quantitius de les coses, però no llur valor qualitativa. Ell que veia prou bé les errors lògiques de les

idees i dels sistemes que criticava era incapaç de penetrar el contingut psicològic dels fets que considerava. Es una observació que calia fer abans d'examinar una de les seves errors fonamentals.

Hom pot tenir com una de les bases de l'obra marxista la seva teoria de la *plus-valua*, del *sobreproducte*, que, segons Marx, constitueix el profit capitalista. Doncs hi ha en això una error que ha jugat un rol considerable en el desenrotllament del socialisme, sobretot, naturalment, després que el pensament marxista ha estat substituït, en el socialisme, al pensament proudhonià i a les diferents formes dels socialismes nacionals. Es en l'exposició d'aquesta teoria que hom pot considerar més bé la feblesa del pensament marxista. Recordaré aquesta exposició tot donant el text de Marx sobre el punt capital.

Marx va fer, en juny 1865, davant el Consell General de l'Associació Internacional de Treballadors, la crítica d'un raport del seu col·lega anglès Weston. Aquest treball de Marx (traduït en francès més tard) visa essencialment a donar una explicació del profit capitalista. En tant que Marx raona sobre el que ja ha estat explicat pels economistes i en fa la crítica, el seu raonament, la seva crítica tenen una força, a cops fins una rara penetració; però tomba en impotència així que arriba a l'inexplicat, a la interpretació directa i personal de la realitat, d'una realitat que no coneix sinó pels seus aspectes exteriors.

Marx, havent exposat que «la valor d'una mercaderia és determinada per la quantitat de treball *crystal·litzat* que conté», és a dir, «per la quantitat de treball que cal per a produir-la en un estat de societat donada, en certes con-

dicions socials mitjans de producció», i no regida per la pretesa llei de la oferta i de la demanda (la qual cosa és exacta a *ceciprès* que caldria dir: quantitat i *qualitat*). Marx recerca per quins procediments el capitalista pot realitzar un profit, essent donat que el consumidor, a fi d'anàlisi, no paga la mercaderia pel damunt de la seva valor. Aquí, ens referirem, ho repeteixo, a una de les bases de l'obra marxista que és una formidable error causada per la impotència de Marx a prendre la realitat i el seu contingut psicològic.

«Suposem, diu Marx, que calgui *sis hores de treball mitjà* per a produir la quantitat mitjana de coses necessàries cada dia a un treballador. Suposem també, que sis hores de treball mitjà sien contingudes en una quantitat d'or igual a 3 xílings... Si (el treballador) treballa sis hores cada dia, produirà cada dia una valor suficient per a comprar la quantitat mitjana de la seva consumació diària en objectes de primera necessitat, dit sia, allò que li cal per a conservar-se com a treballador»

Hom veu totseguit la primera error, l'error de mètode intel·lectual, inclosa en la natura d'aquesta estranya suposició, que no té compte ni del temps, ni del lloc, ni de les condicions polítiques, en suma de cap dels elements que modifiquen exteriorment la valor del treball. L'esperit de Marx és resolt sobre la *quantitat*. La noció de *qualitat* li escapa del tot: suposa que en cada estat de causa sis hores de treball mitjà poden produir una quantitat mitjana de coses necessàries. Marx apar ignorar que sis hores de treball mitjà o intens poden molt bé no produir res del tot.

El nostre home, diu Marx, vivint en la societat capitalista és, obligatòriament, un assalariat, és constret de llogar la seva força de treball. La lloga; si treballa sis hores cada dia i és pagat 3 xílings, el capitalista no realitzarà sobre seu cap profit (essent admès que el capitalista no pot vendre la mercaderia transformada per sobre el preu que ella ha adquirit per la transformació, pel treball.) Arribem a allò que Marx designa com a un punt decisiu.» Doncs, si el treballador no fretura sinó de treballar sis hores cada dia per a produir les coses necessàries a la seva vida (segons la suposició gratuïta de Marx), no és tampoc incapaç de treballar deu o dotze hores cada dia.

El capitalista farà doncs, treballar l'obrer: «Posem, diu Marx, *dotze hores* cada dia. *Al-*

trament i al defora de les sis hores que caben per a produir el seu salari o la valor de la seva força, l'obrer hauria de treballar *altres sis hores* que jo nomenaré de *sobretreball*, el qual treball se realitzarà en un *plus-vàlua* i un *sobreproducte*»

Vetaquí l'explicació del *profit* capitalista: el capitalista embutxaca, segons l'expressió de Marx, el treball impagat de l'obrer que és constituït per aquesta plus-vàlua! Es sobre aquesta prodigiosa falla que són fonamentades les grans teories socialistes que han pres als nostres pares d'estupor o d'error. Tot aviat veurem allò que hom pot construir sobre una error d'aquesta talla, propagada en el món i imposada per la càbala marxista a una gran part del moviment obrer i del moviment socialista.

Considerem un instant les causes de l'error marxista. Allò que revela aquesta error, és, al mateix temps que la impotència de Marx a explicar la realitat, i a penetrar en el seu contingut psicològic, una total inexperiència de la vida econòmica. Si Marx hagués conegut íntimament la producció, tancat que va ésser a la coneixença interior dels fenòmens, no hauria donat una explicació tan pueril del profit capitalista. Hauria sabut, per l'experiència personal, per la pràctica, que la valor del treball d'un obrer, o de tota persona que executi una tasca és determinada no solament per la quantitat i la *qualitat* de l'energia i de la intel·ligència que l'obrer hi incorpora, sinó per la qualitat de la direcció que és donada al treball. Hauria conegut que la concepció d'una tasca, la tria del personal, dels materials, de l'utilitatge, la utilització del temps, dels moviments i de les matèries tenen una influència decisiva sobre la qualitat del treball i per consegüent sobre el rendiment. Així hauria estat preparat per comprendre que el *profit capitalista* és determinat essencialment per l'aptitud més o menys gran del patró, del cap d'indústria a concebir un treball, a utilitzar les coses de la natura i a dirigir útilment els esforços del homes. Això, deixant de banda un altre element, força important, que és l'aptesa al risc i al comandament. L'enquesta directa més senzilla li hauria furnit mil verificacions. Un contacte estret amb el món econòmic li hauria mostrat que hom no pot ésser cap d'empresa sense posseir aquestes diferents aptituds, per tal com, aquell, hàbil en les seves utilitzacions

de l'esforç humà, del temps i de la matèria, realitza bells profits, mentre, aquell altre, inhàbil a organitzar el treball del seus obrers, a triar les ocupacions útils, a economitza els materials per a la producció, no arriba a atènyer les sumes requerides per a pagar els salaris i comprar les primeres matèries.

El marxisme és, avui dia, rebutjat per la intel·ligència: teoria de la plus-vàlua, concepció materialista de la història, anul·lades per la crítica, teoria de la concentració del capital, desmentida per la observança dels fets. Aquesta ideologia només té curs entre alguns professors que han fet un atur en llur desenrotllament intel·lectual, entre els polítics, i, sense dubte, en els Sòviets de Rússia. Els bells esperits del socialisme han abandonat aquestes doctrines, en tota l'Europa cultivada. Però l'error de Marx ha pertorbat profundament el desenllaç obrerista, mig segle ha aperduat entre aquestes boires. El socialisme francès, a qui Proudhon donà una tan poderosa direcció, ha estat llançat pel marxisme en un clos sense exida. El socialisme proudhonià hauria estat

capaç de donar a les classes obreres una organització prou forta per a obligar els capitalistes a allunyar-se d'aquesta anarquia capitalista que impideix la producció moderna de donar tots els seus fruits. El socialisme marxista ha dirigit una part del món obrer devers una pertorbació.

La revolució russa, és el tipus de la revolució marxista. Els marxistes que l'han desencadenada s'han conformat a la pura doctrina. Els Sòviets han vist la gallina dels ous d'or: tot suprimint aquells que la doctrina marxista els senyalava com a espoliadors, han buidat Rússia dels organitzadors del treball nacional.

Essent el marxisme una de les més funestes errors de la intel·ligència no interessa sinó a un petit nombre de persones gairebé tots polítics. El socialisme francès no compta des que Sorel i els seus amics se'n negaren, amb cap gran figura, amb cap gran pensament. La massa obrera de França s'allunya del marxisme per juntar-se a Proudhon.

GEORGES VALOIS.

INFORMACIONS DE "LA REVISTA"

ENQUESTA UNIVERSITARIA

ISIDRE LLORET

El problema de la nostra Universitat no pot resoldre's fragmentàriament, ni amb receptes d'organització, més o menys originals. Es problema d'ànima i per a resoldre'l ha de refer-se, o millor elaborar-se aquesta, actuant damunt els tres elements que componen l'Institució: Professors, Deixebles i Poble.

I. ELS PROFESSORS

A. EL MAL

Hom no pot parlar avui, en la decadència actual, d'Universitat sense resoldre previament l'antimonia entre Universitat-Centrè d'estudi i Universitat-burocratisme, desfent ço que ha esdevingut tradició.

La tradició ha fet de les càtedres una mena de càrrecs públics retribuïts—poc retribuïts—amb una sola obligació concreta—molt reduïda—una hora de classe.

Això, la proporcionalitat, fa que la retribu-

ció es consideri prou, contant-se ja per endavant amb la consideració social del càrrec, que es cotisa fora en altres coses, exercici de la professió, política, periodisme, etc (Fins en casaments!...) Això, quan en gent d'ànima passiva, no es compta ja amb la tranquil·litat de la poca feina...

D'aquesta manera, *al tirar per a catedràtic*, ja se sap que el de menys en la carrera serà l'ésser professor.

Avui al costat del *professor* d'ànima, honra i prestigi de la classe, hi ha anat creixent l'*empleat* qui vegeta i l'*arrivista* qui bombolleja. I l'Universitat s'ha anat decandint, decandint, malgrat els seus esforços.

B. EL REMEI

No en pot ésser d'altre. Rompre això depressa i si cal violentment. El fer-ho allunyaria l'arribisme polític, el gran enemic de la carrera i dels opositors i tornaria l'Universitat a ço que ha d'ésser, un lloc on se treballi.

L'Universitat ha d'ésser el primer per al Pro-

fessor. L'idea absorvent. La base de tot el treball de la seva vida.

La consideració social no ha d'ésser per al càrrec en si, sinó pel que s'hi fa.

Per això s'hi han d'aportar els següents elements:

a. Element anímic.

L'amor a ço que es fa, base, més que complement, de la competència. Però hi cal tant l'interès viu per la ciència que és objecte de l'ensenyament de què ens parlava En Terrades, com per la seva missió docent. I esmentem que aquesta missió docent no és el purament pedagògic, de procediment important sempre, però que en principi no es fa ben bé Universitat, sinó l'amor a l'extensió del propi treball.

Ha de voler-se actuar de manera que l'elaboració de l'idea a la Càtedra, no sigui *mediament* obra d'un sol cervell—per més que sempre, o gairebé sempre, ho sigui en essència—sinó que sia obra del treball en conjunt—Universitat—corrent fins el risc de l'equivocació.

El professor no s'ha de donar vergonya de dir que s'ha equivocat. La confessió de la pròpia errada és potser l'arma pedagògica més formidable. I així desapareix el Mestre encarcerat, que converteix en hieratisme l'Universitat, treball de tots, resultat que per si sol, ja és prou a transformar l'institució.

I només modificant el règim d'oposicions, convertir-lo de *premi al xerraire* qui prepara un programa en reconeixement al treball que s'ha fet, i a la força d'investigació, el professor serà ço que deu ésser, i no un senyor qui va a fer-se una posició social mitjantçant l'esforç d'uns quants mesos o l'ajuda d'algun protector.

b. Element material

Si hem de voler que el catedràtic sia, per damunt de tot, si no exclusivament, professor, ja s'ha romput la proporcionalitat actual de la retribució. I cal restablir-la.

Es lleig parlar de diners quan hom parla de coses tan espirituals, però és condició precisa. No pot demanar-se a ningú el renunciament a la millora. I si el *tirar per a catedràtic*, ha de voler dir més que aspirar al professorat, deixant-se de tot l'altre que avui és el més productiu del càrrec, precis és que l'ésser professor sia alguna cosa materialment: quan menys tant com avui sien les dues coses reunides.

II. ELS DEIXEBLES

A. EL MAL

Aquest avui és un: la matrícula no és més que un contracte de *do ut des*. «Mitjantçant una quantitat rebre una autorització». Tirem per on se vulgui, sempre anirem a raure al mateix. L'alumne va a l'Universitat a comprar un paper per a guanyar-se la vida.

I si no reaccionem contra això estem perduts. Serà debades fer professors i fer tot ço que es vulga.

B. EL REMEI

Hom no pot ésser tan simplista de creure que perquè en altres terres ho fan, la cosa s'arreglaria suprimint els exàmens. Potser, per antipedagògics que sien, són, ara per ara, imprescindibles. Potser l'únic que els cal per a ésser medi de millora i fins remei, és una mica de serietat científica—interna i externa.

El veritable remei, o millor la condició precisa aquí com en tot, és l'interès.

Que l'alumne sàpiga que a l'Universitat s'hi va a fer-se; que és ell qui hi cerca el que li convé i que de ço que'n tregui en depèn sa futura situació a la vida.

Conseguit això, ja ho tindriem tot.

Però només ho conseguirem convencent-lo de l'utilitat del propi esforç, car del que trobi el deixeble, dependrà el que fassi. No oblidem que hi ha molta diferència entre aprendre programes «de la más importante de todas las asignaturas» i el fer-se científicament. Recordem tots els nostres anys universitaris, recordem aquella idea que ens obsessionava, de que no hi fèiem altra cosa que perdre el temps; que en sortir d'allí seria l'hora, oblidant l'après, d'anar a estudiar de debò.

I això, la por a futures escombrades cerebrals, al tip descobrir mediterranis el dia de demà, és l'enemic de l'Universitat, és el que fa que havent-hi matriculats, no hi hagin deixebles, quedant coixa l'institució.

Que l'Universitat assegurí contra aquest perill, i el deixeble apareixerà. Bon exemple en són determinades càtedres.

III. EL POBLE

A. EL MAL

L'Universitat-Centre d'estudis, és i ha d'ésser el fogar de la cultura d'una raça. No cal pen-

sar en la plenitud d'una civilització, sense la existència plena i absoluta. I el mal és aquest: que ningú no se'n recorda d'això.

B. PERILLS QUE PORTA

Està clar que aqueixa institució sintètica no ha d'ésser, precisament l'actual, que fins al costat d'ella hi pot haver la nostra. Però això representa un greu perill: el divorci cultural.

No ens deixem portar per il·lusions simplistes. Obra dividida, obra debilitada. No som un poble tan gran que com deia En Bellido ens poguem permetre el luxe de deixar de banda el treball dels altres. Sempre, per molt que fem, ens mancarà ajuda i més en matèria d'Universitat que per ésser tal ha d'ésser obra mundial.

Altrament la dualitat universitària, a més de la debilitació que per a nosaltres representaria la manca de transcendència oficial—i en moltes professions aquesta és condició indispensable—sotmetria la nostra raça a una veritable tortura per necessitar atendre a ambdues institucions. I més si la Universitat oficial seguia en son estat de decaïment actual, car seguiria aquest règim d'anar preparant exàmens per a després oblidar, i en molts casos entenebrir-se a gratient per a poder passar les forques de l'examen oficial. I pel bé de la raça no podem voler que això sia. Es una tortura massa perillosa i no poden esmersar-se així les forces. I s'ha de pensar en que el convenient és que tothom pugui arribar a una major cultura, i quedarien molts elements que aconseguint el títol oficial ja no podrien o no voldrien cercar res més.

D'altra part molt de ço que passa és culpa del retraïment dels nostres homes, del no voler fer oposicions a càtedres. Si no anem a l'Universitat, com volem que arribi a ser nostra? Està clar que és un retraïment justificat per l'exemple dolorós de tants i tants xicots espoliats i desfets per la xarxa oposicionista-caciquil. Recordem-nos de l'Ors i de tants i tants casos per l'istil.

Això és dolorós però no ha d'ésser decisiu. Si no anem a l'Universitat, mai no serà una cosa

nostra. I convé que en ella l'amor professional vagi lligat amb l'amor a la pròpia cultura, a la vida del propi poble.

I no conquerir l'Universitat és condemnar-se per etern a la duplicitat i a l'esforç inútil: deixar que dintre nostre perduri com a forastera una institució que ha d'ésser determinadora de la cultura i de l'esdevenir d'una gran part del nostre poble, car no tothom acabada la carrera pot començar d'estudiar.

C. EL REMEI

Es un sol i que el poble se'n preocupi de debò.

El poble que estudia, volent arribar a la càtedra.

El poble que treballa, fent ambient que aixequi l'institució i que fassi impossible els abusos, tant contra l'ensenyança com contra la nostra gent, car si Catalunya s'hagués redressat davant de determinats fallos la cosa s'hauria acabat per sempre. Així l'Universitat trobaria ajuda i censor, que ambdues coses són necessàries. Sortosament això sembla començar.

I el poble que fa política i sobretot els seus directors preocupant-se que les forces adverses al nostre poble no perpetuïn l'espoli contra nostra gent. Molt ha fet el Sr. Rodés canviant la forma de nomenar els tribunals, matant les clàssiques combinacions i conxorxes, però queda molt a fer. La guerra s'ha de dur allà on l'adversari la porti. I quan és vençut baixament un dels nostres, no és sols una posició que hom perd, que això seria el de menys, sinó un centre d'activitat que s'esvaeix.

Recordem sempre aquelles paraules d'En Prat de la Riba, quan en crear la nostra Escola hom discutia de si conseguiríem prous alumnes i el què en fariem: «*Mentre us feu vosaltres, ja en tinc prou*». I és que el Mestre comprenia més que ningú la gran necessitat de Catalunya de gent que treballi i s'especialitzi. No tot en política és fer eleccions. Més, molt més, és el fer poble.

UNA PRODUCCIÓ INÈDITA DE M. COSTA I LLOBERA

LA REVISTA s'honorava amb una prosa inèdita de Joaquim Ruyra per festejar l'entrada d'aquell escriptor a l'Institut d'Estudis Catalans. Avui festegem la del Dr. Costa i Llobera amb la publicació d'una de les seves magnes traduccions de Prudenci, el magne poeta llatino-cristià, inèdita també.

CATHEMERINON

I. HIMNE AL CANT DEL GALL (AD GALLICINIUM)

L'au qui del dia és nunci
la llum propera canta:
Jesús a viure ens crida
despertador de l'ànima.

«Deixau el llit, vé a dir-nos,
retuts de son malsana;
i alçant-vos, purs i sobris,
vetllau: ja prop som ara.»

«Després que el sol ja brilli
fa tard aquell qui s'alça,
si ja no fos que en feina
gran part de nit vetllava.»

Eix clam agut que aixequen
els galls dalt la teulada,
abans del jorn, és signe
del Jutge qui s'atança.

Als qui a les fosques dormen,
tapats de roba blanca,
Ell diu que el repòs deixin
per la vinent jornada:

A fi de que, quan brollin
pel cel els raigs de l'auga,
ja en feina, nos confirmin
de *Llum* en l'esperança.

Aqueix dormir per hores
figura la mort llarga:
la culpa com nit fosca
fa jeure i roncar l'ànima.

Mes Crist de dalt avisa
que ja el seu jorn avança
per tal que ella no resti
de greu sopor esclava.

No fos que, fins al terme
de vida dissipada,

ens oprimís el somni
sostrets a la llum santa.

—
Hom diu que errants dimonis,
qui en les tenebres xalen,
al cant del gall tremolen,
dispersos, allunyant-se.

Ja prop el temps, que odien,
de llum, de seny, de gràcia,
roment el negre imperi,
l'host de la nit desbanda.

Bé sap l'infern qu'és signe
de la nostra esperança
lliberts de son trobar-nos
de Crist a l'arribada.

Amb alt misteri a Pere
Jesús ja digué que antes
que el gall cantàs, l'hauria
negat per tres vegades.

Doncs es comet la culpa
abans que un nunci d'auga
despertí el cor i engegui
la tenebror nefasta.

Plorà després l'Apòstol
son crim fet de paraula,
car ell bon cor tenia
i endins la fe servava.

Ja mai en mot llisquívol
després no tornà caure,
i el cant del gall tot d'una
fou just l'abans culpable.

—
Es ben cregut que a l'hora
de quietud callada,
que al crit del gall ja vibra,
Crist dels inferns tornava.

Llavors la mort fou presa,
la llei d'infern domada,
i un raig de llum més forta
feu retre la nit vasta.

Oh! ja el pecat s'aturi,
la negra culpa caiga,
ja tota greu ofensa
s'adormi aletargada...

I l'esperit, en canvi,
despert pel temps qui passa,
fins que eixa nit termini,
vetllant i dret romanga.

Girem el Crist propici,
dejuns, amb prec i llàgrimes:
la súplica ferventa
no deixa el cor decaure.

Arreu girant els membres
en l'oci hem pogut massa,
retuts, postrats i opresos
en somnis d'ombra vana.

Car tot és fals i frívol
tot quant hem fet fins ara
servint el món... dormíem;
vetllem: lo ver s'atança!

Plaers, honors, riqueses,
ventures, goig, jactància,
tot ço qui al mal nos infla,
tot és no-res: ve l'auga.

Oh Crist, dissipa els somnis,
romp eixa nit qui ens tanca,
dissol la culpa antiga,
i nova llum instaura!

MIQUEL COSTA I LLOBERA, trad.

POETES ESTRANGERS D'AVUI

PIERRE REVERDY

La creació literària, segons Reverdy, ha de ser feta amb els elements de la realitat que el tacte del poeta endevina indispensables. Reverdy es desintegra per tant de la tècnica simbolista en el bell punt que sigui l'objecte final del simbolisme. Per ell llavors era l'art encara un paràsit de la realitat. Ara l'art és la creació pura d'una emoció. Aquesta emoció completament intrínseca resulta una emoció de misteri si se la judica per un racionalisme elemental. Però Reverdy ja diu que «el misteri que s'exhala d'una obra per la qual el llegidor és emocionat sense explicar-se com ha sigut composta, és la més alta emoció que jamai s'hagi pogut aconseguir en art.» La seva poesia és doncs una palpitant gamma de tons de misteri, amb tot el contingut espiritual del fi de segle. Es expressiu, agre, ple de fugues i amb bells llampecs en profunditat. En el seu darrer llibre: «Les ardoises du toit» reapareix el consonant instintivament. No és estrany, perquè de tots els escriptors de darrera Reverdy és el més fisiològicament literari.

PARIS - NADAL

Neva sobre el Mont-Blanc
I una grossa campana sona dintre
Fins als peus una processó de gent vestida de negre baixa

Els cors cremen a foc cobert
Una ombra immensa gira al volt del Sagrat-Cor
Es Montmartre
La lluna forma la testa
Rodona com la teva cara

A l'any 1450 i de nostres dies
Cadascú té una petita estrella
Elles s'enfilen
El carrer és negre i el cel clar

Un home sol vetlla allà dalt
En llarga roba blanca
L'ensentdemà és un diumenge

Se surt d'aquesta casa sense tenir-ne l'aire
S'és content
Una felicitat que encara tremola és nada

El major camp del món és al revès
I corren bèsties
No volen veure més ço que s'és esdevingut
L'antic miracle és sobrepassat

Al fons de l'ombra on es belluga
Un home puja testa nua
El sol s'apoya damunt sa testa
Quan no se'i veu més es comença la festa

Mitja nit

Un home camina al davant i se'l segueix
La Sena és allà
I se sent sobre l'aigua el soroll dels passos
El restant passa en els restaurants de nit.

MINUT

Ell no ha retornat encara
Mes en la nit qui és entrat
La pendola braços en creu
s'ha parat.

P. O. MIDI

Es passa com uns bous
Sobre el moll els llums s'allarguen i els ulls
El vagó gira sobre la roda del mig

Les cabelleres es dressen en la nit
Els mots que passen fan soroll

Voldria aturar-me per mirar a fora
Al fons hi ha un home tranquil que s'adorm
Voldria veure adins
El tren que se'ns endú és immòbil en el vent

Se sent

Se sent cridar
Es un ocell de nit
La muntanya engoleix tot
Els que tenen por estan drets
Els altres dormen

Es baixa l'altre costat del món
Es llisca dins un cau que no té fons
S'és content d'anar-se'n
El cel es fon

I un petit cloquer es dressa a la vora del mar.

VETLLADA

Entre la casa i el cel
Tot s'infla

I és un alenada
Les estrelles puguen de la xemeneia
Una una se són fixades
sobre el fons
una bella colla

Dansa
Però alguns voldrien baixar
Tornarem a passar per recollir-vos
Aquest vespre
El dia s'era aixecat més tard
Una fadiga molt més gran
Caldria romandre més temps
Núvols que mena el vent
Algú que badalla.

CEL ESTRELLAT

Un arbre punxagut cap al cel
Processó ombrívola
S'il·lumina el món amb espelmes
Però és massa lluny
Un soroll de passos ressona en la nit
El mur es destaca
L'ombra fa una gran taca
I la terra baixa
Cap al riu on se sent
Llàgrimes a través de les roques
Un raig blanc s'agafa endalt
La nit es balanceja un instant
Alguna cosa cau a l'aigua
Una pluja d'estrelles

MATÍ

Auriolada
La testa de cabells de satí
Un dit alçat
Un pensament
com no podeu oír

Sobre el coixí
Front enrogint
Testa inclinada
Demà passa darrera
I jo estic en camí

Ja
Algú se'n va
Per sobreviure a la nit

L'ocell vibra com un despertar

En la cortina
Raig empresonat
La vespa s'ha tret la cotilla
La dama s'ha posat els bracelets
La banyera és plena
El Mar.

L'OMBRA

Un home

I jo soc aquell
sobre el mur

Un perfil s'abat

silueta decapitada

La porta talla el mot

el cos

La teva figura descomposta

Trista notícia

Una llàgrima en la teva pupil·la

Un xic d'aigua

Ah que el teu front amagat sota el teu barret

Es com el teu cor

Una lugor

Una perla a la punta dels dits

Un mot roman dolçament com un ocell

Damunt dels llavis

Enfilat

Perdut

Un fruit queda penjat

Passant la teva mà l'ha arrencat

Gotes de sang calenta

Llisquen dolçament en la nit

Un Home aquell no pas encara dormit.

ESTRELLA LLISCANT

A la punta on es balanceja un mocador blanc
Al fons negre que fineix el món
Davant nostres ulls un petit espai
Tot ço que no es veu
I que passa

El sol dona un xic de foc

Una estrella lliscant brilla

I tot cau

El cel s'arruga

Els braços s'obren

I res no ve

Un cor bat encara en el buit

Un sospir dolorós s'acaba

En els plocs de la cortina el dia s'aixeca.

RONDA NOCTURNA

El timbre ve de lluny

Els mons es tornen a acostar

Unes estrelles es penguen als marges del campanar

En el recó les xemeneies fumegen

Són espelmes que s'encenen

Algú puja

Les campanes van a sonar

Un núvol en passar les ha fet bellugar

Ara és té l'habitud

Ja ningú és estranyat

Els ulls mesuren l'altitud

aon t'ets colcat

Un cor lliure s'és envolat

Es pot encara escollir el lloc

On es podria reposar

Després d'un llarg caminar

Mes baix queda la superfície

En la nit.

S'escoltava

Seria ell

A l'horitzó sense soroll algú pujava al cel

L'escala cruxeix

Es artificial

Es una paràbola o una pasarel·la

L'hora que s'escapava no bat més que d'una ala.

CORREDOR

Dos

Sobre la mateixa línia on tot se segueix

La nit

Una paraula

Dues boques que no's veuen

Un soroll de passos

Un cos lleuger llisca cap a l'altre.

La porta tremola

Una mà passa

Es voldria obrir

El raig clar s'aguanta dret

Aquí davant meu

I és el foc que ens separa

En l'ombra on ton perfil es perd

Un minut sense respirar.

Un alenada passant m'ha cremat.

JOAQUIM FOLGUERA, trad.

EL MONUMENT A MONTURIOL

Al cap de la Rambla de Figueres s'hi aixeca de poc el monument a Narcís Monturiol. Pedra i bronze, línies pures i netes, clara harmonia enquadrada per la tofa abundosa d'uns plàtans de soca groixuda. Imaginem ara en el seu lloc l'obra que coneguérem en el taller de l'escultor, fa uns mesos, entre altres obres que hi eren exposades. Damunt la plataforma de fusta, que girava a voler, com acabada de néixer de la fosa, vèiem aquesta figura de dona mig nua que ofereix a la memòria de l'home immortal la seva branca de llorer. Envoltava la figura una llum més quieta i dolça de la que ara ha de sentir al seu entorn, llum veritable i forta d'aire obert, però ha d'esser la mateixa la sensació del qui la miri. En contemplar-la i en imaginar per ella les proporcions de la maqueta del començament total, ens semblava tenir resolt davant dels ulls un bell problema d'harmonia: entre el cos mig nu de la dona i la massa de pedra del sòcol, entre una forma més enllà dels límits del temps i la petita anècdota que tot retrat d'un home significa. La dificultat del monument estaria en tenir que exaltar una

glòria científica i recordar als homes un invent. El mar, l'onatge, l'aparell submergible no són elements que puguin fixar-se en pedra si no és a través la sobrietat del relleu. Es a dir, tractar l'escultura com una tela pintada, reduint tot el possible els volums fins a un lleu modelat que de lluny se confongui amb la superfície plana.

L'Enric Casanovas ha donat al problema una solució lògica i bella. No manca en el monument l'element indispensable — per ésser un monument—de la testa d'En Monturiol, i amb una graciosa senzillesa hi és evocada la forma de l'*Ictini* en l'aigua, forma velada en el relleu. Així ço que té el sabor dominant no és l'anècdota inevitable sinó el símbol més vast: la jove dona que sembla muntar de darrera el sòcol, com si fos una muntanya, alçant la branca de llorer com si volgués dir-nos que la vida de treballs i engúnies, que l'enfilall d'hores doloroses de l'inventor, se fonen més enllà del temps, per deixar només en la memòria dels que vinguin, l'exemple enfortidor i civil de la persistència i força de voluntat d'un home.

LA FONT DE LA PLAÇA DE SANTA AGNA

En aquest indret de la nostra ciutat, que abans ens ofenia per la seva humitat tèrbola i per l'abandó llefiscós, hi veiem ara, en passar, una bella mostra de la col·laboració tan intel·ligent de l'Aragay i En Quer. El valor decoratiu de la ceràmica enlloc podria manifestar-se millor que damunt les parets velles, que lentament s'ennegriren, perquè no escauria sobre aquesta vellor l'esclat d'altra mena de decoració afegida. Les rajoles tenen arreu la mateixa qualitat de color no esvanida, de brillantor sostin-

guda, per les que no distingim les d'ara de les que de temps sortiren del foc.

I en aquesta font de la plaça de Santa Agna, l'art de l'Aragay i En Quer hi escau, per haver sabut els artistes trobar una harmonia de colors i línies en un tema d'imatgeria popular. Les noies que duen els càntirs i les gerres, d'un graciós caient, sobre un fons de carrers i cases, i les orles que les emmarquen, semblen que vénen d'una vella estampa colorida.

ALEXANDRE PLANA.

ELS DEIXEBLES D'EN GAUDI

Se l'ha atacat brutalment, despiadadament. Doncs bé: aquest home a qui tant i tant se l'ha atacat, jo el crec, sincerament i malgrat ses virulències, l'únic deixeble pur del gran Gaudí.

Molta de gent que ha vist d'aquest admirable Jujol? Una botiga al carrer de Ferran, una bo-

tiga única, tronada, fatigosa—en la façana—. En la façana només és fatigosa la botiga d'En Manyach, un altre místic de les al·lucinacions colorístiques que admira el color pel color i allí on sigui: en Puvis o en un Berthe Morissot, en un Renoir o en un recó de sa botiga,

J. M.ª JUJOL

en un Flandrin o en un Maurice Denis... A tot on sigui. El color pel color?—jo, no fóra exacte!—: el color com necessitat primera i sense la qual ni tan sols la forma ens és possible reconèixer; això és el que vol aquest Maynach: a mi mai m'ho ha dit però aquesta audàcia de fer decorar per En Jujol una botiga en un carrer el més lluït de Barcelona és tan admirable com la mateixa fortalesa d'En Jujol en deixar-se portar per una alenada cordial que és sostinguda en tota la decoració per la sensualitat de la seva vista privilegiada. Allò no és res; la forma se'n va però no dubteu que aquesta alenada indolent i potentíssima del color, sense cap control per part de la intel·ligència, és una cosa tan portentosament extraordinària que si ens deixessin lliures d'escoles i de teories literàries que han volgut donar unes direccions molt exclusives a la pintura i a totes les arts plàstiques, gaudiríem extraordinàriament de la bellesa d'aquestes taques d'En Jujol, i amb un gaudi molt més liberal per nosaltres que som gent mediterrànea que el que donen en llurs obres En Cross i En Paul Signac, si és que amb les d'En Jujol—tan diferent—les d'aquests dos puntillistes està bé comparar-les. El menyspreu a aquesta obra d'En Jujol que està situada en el carrer de moda ciutadà és per mi no altra cosa que una prova de que la cultura catalana artística, tan comprensiva quan se tracta de judicar una cosa influïda de França—i a aquest punt jo no hi tinc res que dir—es conté abans de parlar de les coses pròpies. Jo crec que les taques d'En Jujol sols poden comparar-se amb la gran majestat de les ornamentacions de la Grècia, més perfectes; i llur harmonia obedient sempre—i únicament—a un impuls potentíssim cordial, és tan lliure i ensems tan candorosa que no ens dona pas la menor enyorança per la manca de la línia límit ni de la línia estàtica de resum, perquè en aquelles

formes jujolenques hi creiem veure-hi nosaltres la plasmació sintètica del lliure moviment, sense un ritme cordial (del cor de l'esperit) que ha impulsat l'autor.

En Jujol no és l'home solament de la casa Manyach, del Patronat Obrer de Tarragona, de la reforma als Pallaresos, de la casa Gibert a Sant Joan Despí: de la reforma *Negre* a Sant Joan Despí també n'és autor. Poques obres no obstant si es té en compte els anys que fa que aquest arquitecte exerceix el seu ofici; *molta obra* si s'atén al molt de compte que en tot posa. —La joia del color que es va movent de la casa Manyach és la joia de la forma en moviment que hi ha en el Patronat Obrer de Tarragona; malaguanyada obra per a acabar l'Alarma, amb aquell escenari que fa pena...— Es ell mateix el qui fa tota cosa, qui puja a l'embastida i pinta la façana amb els motius de decorar que són tan seus: aquells ocells esprimetxats—en negre i or—, aquelles expansions subtils, vitals de formes curves. (Així en la reforma que ha fet—i que va fent—als Pallaresos)—. I el moble més petit el cuida amb tot detall—. Entremig la bastardia arreu regnant en la nostra arquitectura, uns noms, uns pocs noms—prometent l'Esdevenir, per consol, una puixança.— En Masó, En Pericas i En Jujol, cadascú isoladament i fugint de pompes vanes, van posant el seu amor en tot quant els encarreguen. Van *creant* obres sinceres. I es tornen gloriosos.

Però d'entre tots tres el qui és més delicat i potent a la vegada, per mi és aquest Jujol, que rebeja els nostres camps de petons i d'abraçades quan treballa, que respecta aquest cel pur amb les formes més pròpies i senzilles: la joia de les torres en corol·la i els colors embaumats de Sant Joan Despí.

JOSEP F. RAFOLS.

LLETRES A UNA AMIGA ESTRANGERA

V

Apropòsit dels Jocs Florals.

Per a la meua lletra de maig tinc una pila de coses a tractar qui la farien molt més estensa encara que de costum, si no n'extragués per a la lletra present un comentari al qual donen pretexte els Jocs Florals de Barcelona. Conec

el desdeny de molts amics meus envers algunes coses de les quals vos parlaré i sé que fins me renyaran més d'un perquè don importància a coses qui segons ells no en tenen. No tots pensen el mateix que ells; ni ells, si ho mediten bé, seguiran pensant'ho. Me bastarà retreure'ls la gran pudorositat qui d'un quant

temps ençà tots sentim envers les manifestacions de la nostra vida pública, social i ciutadana. Mentre no ens *movíem de casa*, un art casolà, unes festes populars, un teatre menestral podien satisfer-nos i àdhuc eternir-nos. Però, cada cop més, anem vivint en *Societat*, en societat europea; rebem visites i cridem l'atenció de gent molt fina i molt culta, i, tot vigilant-nos, tremolem pels nostres que estimem i respectem; tremolem a cada punt del que van a fer, del que van a dir. Es una sensació enguniosíssima que molts hem experimentat a l'estranger, davant de certs catalans i certes coses catalanes. Es la mateixa qui ens colpeix sovint, en les supervivències del primitiu teatre nostre, en certes cerimònies i festes. Hi ha encara qui no s'adona d'aqueixes coses; existeixen agrupacions de gent nostra qui no se'n adonen encara; qui s'han pogut enlluernar i acontentar-se amb èxits obtinguts de part de públics inferiors o de gent forastera no sempre—vós ne coneixeu—de gaire valor intel·lectual, ni sempre anant més enllà d'una atenció encuriosida per les nostres manifestacions més pintoresques; d'una atenció en certa manera turística. I aquella manca de superior valoració, omple certa gent nostra d'incomprensions, d'indignacions envers els esforços de las generacions noves; els fa cloure en curioses toçaderies. Afegiu que d'això quelcom arriba a orelles de molta gent de fora casa (vós mateixa discretament hi al·ludíeu en la vostra última lletra) que molta gent nostra, candorosa o qui no viu en contacte amb els fogars de cultura, creu per exemple (i ens fa inquietes preguntes) que realment existeix una qüestió de les dues ortografies, o que hi ha verament un malentès entre joves i vells—i altres coses per l'estil.

Jo crec per altra banda que les persones qui han volgut crear el malentès, malgrat les seves intemperàncies i les seves agressions no sempre gaire fines, mereixen sisquera per una vegada la cortesia de l'atenció. Que els noms de moltes d'elles, ressonaven en nostres esperits infants amb el prestigi cordial de la nostra llengua. Jo puc dir la màgia d'aquest prestigi per a l'infant qui molts anys, en estranya terra, viu dins una llar catalana on el caliu de l'amor a la llengua i a la pàtria és mantingut amorosament pel cap de família. Puc dir també com la por d'esvair el bon record ens priva sovint de rellegir els periòdics i els llibres d'a-

leshores; i sé com és dolorós, quina mena de neguit inexpressable deixa en el cor, el tenir de revisar, a la llum de les idees noves, amb la sinceritat que imposa el deure, les obres i les personalitats que se'ns ensenyava de respectar. Es per això que jo, malgrat les sonoritats patriòtiques d'aquest parell de mots: Jocs Florals, mai de la vida meua havia assistit aquí ni enlloc an aqueixa festa. I és l'obligació revisadora que per aquest any m'he imposada, qui m'hi ha fet anar. Vaig trobar-hi amics que hi reien. Vaig veure-n'hi un qui afirmava trobar-los més divertits que els *Jocs Florals de Camprosa*. No us negaré que el riure no'm vingués. a flor de llavi més d'un cop durant la festa; però el cor me'n feia mal i les meves galtes s'enrogien. Penseu en l'importància pública que té aquesta solemnitat; en la gent que posa en moviment, en les informacions de la premsa; penseu que tota aquella prosa i tots aquells versos arribaran, en un volum imprès, a més d'un lloc estranger, on tal volta algú podrà fixar-s'hi, qui no tindrà la vostra indulgència ni la vostra informació de les nostres coses. Perquè ara, aqueixa festa, als ridícols que una comovedora bona fe li donà des de son origen, en lloc de procurar purificar-se, eliminant-los, d'anys ençà n'hi afegeix de nous; com són ara, la barreja lamentable de *filies* i *fòbies* apropiat de la gran guerra o les indignacions i els maneigs rapatanis contra els intents de renovació i dignificació.

Hi ha una lluita encarnitzada perquè els Jocs Florals de Barcelona siguin d'uns quants anys ençà una mena de festes de protecció a la vellesa... espiritual. Ja pot ser-ne de jove corporalment un poeta; si no ofereix símptomes d'aqueixa disposició sentimental qui ja té prou característiques per formar el tipus de *floralesca*, no esperi l'indulgència dels jurats; i ara cal a més d'això, al menys per a guanyar la *flor* natural, o aspirar al premi Fastenrath, donar proves evidents de certa *filia*. No importa que la poesia premiada res tingui de veure amb una festa catalana «d'amor i gentilesa». No importa que el llibre dugui el títol en castellà o sigui mal escrit en un dialecte insuportable i parli amb broma fúnebre de gent pollosa qui mai ha estat catalana. La *filia*, i ja n'hi ha prou. I ja comencem a sospitar si és la *filia* responsable de que, per exemple, davant d'un públic decent, se llegís una exaltada composició, on, amb sospitosa complacència se des-

criu l'abundor musculosa dels *cavalls del port*, i se'ls posa com exemple de salut a la «ciutat malaltissa» i se'ls excita a la revolta (an ells, els cavalls de certa raça estrangera), i a destruir a cosses els pacífics ciutadans de Barcelona. O temps enyorables en què els Jocs Florals de Barcelona eren al menys, exclusivament *catalanòfils*.

Per altra banda l'absència fatal de veritable poesia en les composicions dels Jocs Florals—una tria verament selecta en tots els volums publicats d'ençà que van fundar-se, no formaria potser un volum de dues centes pàgines— a més d'aquestes i altres causes secundàries, no raurà en altres més pregones? Els Jocs Florals més que el d'ésser festes d'art i poesia, han tingut un altre objectiu altíssim i venerabilíssim però: el d'ésser festes patriòtiques. Són *actes pràctics* no *poètics* diria el Croce. Se pot ésser un ardent patriota, un pur religiós i a l'ensem un mal poeta. Jo no crec però que si es volgués, per amor a la tradició respectable, conservar els Jocs Florals, calgués, renunciar al lema venerable, ni sisquera al més essencial de les habituals cerimònies. Bastaria que un pur esperit renovador els revifés, i que hi restessin ben definits els límits entre la part pràctica (discursos, memòries, cerimònies, abans o després de la festa, etc.), de la part purament poètica. Que sols quan els poetes serveixen per damunt de tot la bellesa, és quan més compliran amb el que la pàtria i la religió i l'amor exigeixen d'ells. Molt d'aquesta renovació s'és vist en Jocs Florals celebrats en altres poblacions de Catalunya, fins al punt de poder-se afirmar que els veritables Jocs Florals on batega l'esperit de la jove Catalunya on s'hi remarquen bones manifestacions de poesia, no és a Barcelona on es celebren. No és una glòria per Olot que en els seus Jocs Florals l'any darrer se cridés l'atenció de Catalunya envers un músic tan pur, tan modern i culte com en Robert Gerhart, y s'hi premiesin obres de la més real valor estética? Potser els Jocs Florals de Barcelona són els únics qui es troben avui, per fatal recaiguda, en plena fase d'inferior sentimentalisme; i per a les noves generacions la Pàtria, la Religió i l'Amor són quelcom més que pretextos per a exaltacions líriques, queixes melodioses o cançons pintoresques.

Vós i jo sabem, per exemple, que vida no vol dir precisament poesia. Que les ditiràm-

biques enumeracions en exaltats discursos, de belleses naturals, de terres, flors, sol, rosades, onades del mar i nuvolades, i herbes i tarongers, són molt interessants sobretot per als turistes fadigats de les boires eternes o per als qui es preocupen de qüestions higièniques. Emperò un senyor qui s'oxigena els pulmons i es delita amb perfums les narines, no és precisament un poeta. Nosaltres sabem per altra banda que de totes les excel·lències geogràfiques o atmosfèriques mai no en sortirà la més ínfima cançó popular. Nosaltres ja sabem que no hi ha poesia popular (nosaltres ja sabem que Homer era un home de biblioteca) perquè la poesia no és mai cosa natural; sinó sempre artifici; i com més artifici, com més *pur* artifici, més poesia.

Tampoc exhauririen el nostre concepte de pàtria totes les beutats naturals, hagudes i per haver. Serem contents de tenir riques muntanyes i fresques valls; però el no tenir aquestes coses, comuns a tants països, no disminuiria en res el nostre orgull patriòtic. Els pobles més diversos s'enorgulleixen de les més diverses i contràries condicions naturals. La vida com la natura, no són encara poesia, no són beutat. Ni són encara pàtria. Si una malaltia destruís tots els tarongers de l'horta valenciana o impedís que mai més a València hi haguessin tarongers, no pens que el valencianisme del músic i poeta senyor Chavarri disminuís gens ni mica. Ni el nostre catalanisme disminuiria, el meu al menys, si un cataclisme allunyés Catalunya moltes llegües del mar, o un canvi de clima tornés el seu cel ombrívol i plujós per sempre més. El vostre savi amic el professor Lutowslawsky ha renovat el patriotisme polonés amb la seva teoria idealística de les nacionalitats. També per a la majoria de nosaltres la pàtria és ans de tot una Idea. Es a dir, quelcom de més indestructible que una muntanya, de més real que una boscúria. La idea de pàtria no és quelcom fora de nosaltres, sinó qui viu en nosaltres, qui *es fa* en nosaltres i cristal·litza en les nostres obres humanes. Com més riques i complexes siguin aquestes obres més viu duran el segell de la nostra pàtria ideal. I en cercar enllà dels segles, través de la raça, les manifestacions més belles de la nostra Catalunya, no serà en les ínfimes i populars concrecions de la nostra idea que les trobarem sinó en les cristal·litzacions dels més alts i complexes esperits.

Jo veig molt més la meva Catalunya en una sala de laboratori, on verament se treballa, que en un bosc; en un bell edifici que en una muntanya; en una cançó sàviament harmonitzada que en la melodia qui barboteja en els llavis inconscients d'un camperol.

Vós me deïeu un jorn la vostra desil·lusió de no haver trobat la Grècia veritable en la Grècia geogràfica, malgrat els seus boscos i les seves muntanyes i les seves cançons i populars ballarugues. Mes jo sé com la Grècia veritable és vivíssima i múltiple dintre del vostre cultíssim esperit. Jo no vull embarcar ningú en el meu vaixell, però em pens que el nostre concepte de pàtria és més aprop del qui predomina avui en les ments joves que tots els respectables sentimentalismes de nostres generacions anteriors.

I ara no cal dir-vos com jo estim la natura de bosc i de muntanya de la meva Catalunya, i com la Idea qui viu en mi ne reb fortitud saludable i s'hi veu espillada, Mes jo no admetré mai que ells siguin res fora, ni per damunt de la Catalunya ideal més viva i durable que el mar i les muntanyes.

Ja sabeu que el dir coses tan corrents com aquestes, fan titllar nos de pedants qui volen per exemple convertir la poesia en exercici retòric, en «freda combinació matemàtica» com si en la resolució de certes qüestions matemàtiques no hi entrés més passió, més inspiració que en l'escriure dotzenes de cançons floralesques (que vagin a parlar de la fredor de les matemàtiques an aquest passionadíssim Esteve Terrades!) *Indirectes* d'aquestes, en els Jocs Florals de l'altre dia n'havem sentit moltes. D'aquestes i altres d'uns anys ençà en sentim abundantment, per part sobretot dels qui han acabat per voler crear la graciosa qüestió de «vells i joves.» Perquè no hem estat nosaltres qui l'hem volguda crear, sinó *ells*. Fa un grapat d'anys que la meva ploma inexperta de noi, ja tenia de reaccionar contra un article que publicava «La Veu de Catalunya» amb el títol de *Els Joves tristos*. Perquè una de les incomprendiments més extraordinàries de les generacions anteriors a nosaltres, ha estat aquesta acusació de tristesa, contra les joventuts més verament joioses que mai podia desitjar Catalunya. No és la sanitud de voluntat, de ment i de cos, fonament de tota joia veritable, l'aspiració més forta de nostres generacions joves? En nom de què se les diu tristes? Del lassador plany romàntic? De la brometa bohè-

mia? No és còmic veure com ha estat precisament el senyor Rusiñol, el més fúnebre humorista que hagi pogut mai escaure a Catalunya, el representant de tota una època de melenes decadents i barbes tristes, qui hagi contribuït més a la llegenda d'aquesta tristesa? No és d'una candorositat popular, gairebé commovedora la idea que té aqueix senyor de que l'estudi és una pena i la meditació una cosa entristidora? En nom de quins pobrets alegrois, de quins *xeflus* innocentons, de quins misers divertiments de *cabaret*, de quines ridícoles plaggassitats, se gosa titllar de tristes les nostres noves generacions joiosíssimes?

Un altre càrrec, vós ho sabeu, és el de que som *obscurs*; de que no ens entenem nosaltres mateixos el que escrivim o pintem. Aquí teniu l'acusació en un article ben característic del senyor Miquel i Planas, distinguit bibliòfil qui té el tort de pensar-se que alguna vegada pot fer crítica. Aquest home encara jove qui s'obstina en sentar plaça de vell, no sap respecte la jove pintura i la jove literatura repetir altra cosa sinó que no les entén. I això se pensa ell que és fer crítica, com si una declaració d'incomprensió pogués ésser mai un judici valoratiu. També trobareu en aqueix article la candorosa creència en uns misteriosos cenacles d'iniats, en capelletes o escoles locals on colles de joves impacients, per fer-se remarcar, elaboren mil extravagàncies. A l'ensem hi trobareu la idea contradictòria d'aixó, corrent també entre certa gent, d'una total anarquia espiritual en aquestes noves generacions en les quals tan vivament se manifesta una harmonia d'esforços.

Suara LA REVISTA reunia en un sopar els seus col·laboradors en nombre de més de quaranta. Com hauria sonat ridícol el dictat de *capelleta* en mig la diversitat de tantes personalitats vigoroses de poetes, pensadors, artistes! I com el dictat d'anarquia per altra banda, hauria semblat ridícolament injust, en mig de tanta aspiració a la seriosa disciplina! Ni esperit de remat, ni esperit d'anarquia són possibles en una generació així, tan exercitada en la cultura moderna, tan àgil en el maneig de les idees; res com l'exercitament ideològic dona la llibertat, la veritable llibertat, la de l'intel·ligència, ni res com ell uneix, perquè facilita la comprensió mútua, els esperits més diversos.

Aquest esforç envers una intensa cultura,

envers la dignificació de la pròpia tasca, és per alguns primaris, pedanteria. No és així com sempre la ignorància ha titllat l'afany de saber, de millorament espiritual, de conquesta científica? Deixant ara de banda tot l'acomplert de pocs anys ençà per aquests afanys, no mereix consideració l'aspiració nostra a fer de les ocupacions espirituals, dignes professions a les quals l'esperit pugui donar el seu esforç de tots els moments, de tota la vida? Sols així se pot fer tasca verament seriosa. Un metge, un comerciant, un notari, un advocat, absorbits per les seves professions i qui a estones perdudes se dediquin a la bibliofília o a fer versos o a fer novel·les, o filologia o ciència recreativa, no passaran mai d'ésser uns aficionats més o menys meritoris. La nostra generació no vol ésser d'aficionats sinó de professionals. I d'haver assolit quelcom en aquest sentit ne té, francament, una mica d'orgull...

Joves i vells: Nosaltres no hi creiem, els qui ens proposem com model de rica juvenesa el Goethe als 80 anys. Els qui ens sentim encesos en l'escalfor juvenívola d'aquests homes foras-

ters qui ens vénen a dir els resultats dels seus treballs i estudis i tenen mots de comprensió per a les nostres labors passionades. Recordem el professor Dorado Montero, el professor Gauchat, el professor Gley, el professor Bérard, i altres. Nosaltres qui ens enorgullim de comptar entre els nostres un D. Juan Alcover, qui aviat publicarà un llibre en una col·lecció nostra, un Morera i Galícia qui col·labora amb nostres poetes, un Ruyra qui ara mateix presidia un banquet de joveníssims! Qui s'adona vora d'homes així i dels qui amb nosaltres treballen en les tasques de l'Institut, i en altres moltes, de qüestions de vells i de joves? Amb aquests volem ser, amb aquests col·laborar, amb tots els qui vulguin realment ensenyar-nos alguna cosa i unir-se amb nosaltres en comunitat de comprensió. No amb els qui estanquen en una rapatània incomprensió i només saben—cosa que els escau ben poc certament,—insultar, calumniar, punxar amb indirectes insidioses, o provar inutilment de posar obstacles a la seriosa labor de les noves generacions intel·ligents.

J. FARRAN I MAYORAL

ELS LLIBRES

PER LA LLENGUA CATALANA, d'Enric Prat de la Riba. Pròleg de J. Bofill i Matas. «Publicacions de LA REVISTA.»

Quatre escrits d'En Prat de la Riba ha aplegat LA REVISTA en aquest primer volum de la seva Col·lecció d'estudis polítics. Són quatre escrits de divers caràcter, tots notables, tots vibrants de pur sentit catalanesc. Allí on es fa més càlid i més expressiu l'alt patriotisme d'En Prat, és en les seves defenses eloqüents, sòbries i documentades de la nostra llengua gloriosa.

Tot rellegint aqueixos treballs, hem trobat que llur ordre successiu marca el camí seguit per l'insigne català en la seva fecunda obra nacionalista. De primer és el periodista ple de combativitat, noblement agressiu (polèmica amb *Clarín*). Després és l'estudiós, el pensador, portant a la defensa dels principis fonamentals del nacionalisme els fets de la ciència i els serens arguments de la raó (comunicació al Congrés de la Llengua Ca-

talana). Més tard és el reconstructor de les caigudes columnes de la nacionalitat, mostrant la importància pregonada de l'unificació ortogràfica i literària de l'idioma català (article a «La Veu de Catalunya», amb motiu de la publicació de les Normes ortogràfiques). I per fi és el polític, l'home d'Estat, proposant l'oficialitat de la llengua catalana a tota la vida interior de Catalunya (Missatge del Consell Permanent de la Mancomunitat). Vetaquí, en síntesi, tots els aspectes de la vida de patriota del gran home que Catalunya ha perdut.

Hi han també en aquests treballs les múltiples fases de l'amor a la llengua catalana que sentia En Prat, les quals En Bofill exposa amb una precisió i una concisió admirables. «En Prat de la Riba—escriu al curt pròleg saborós—contemplatiu i dinàmic, no cal dir com sentia la nostra llengua amb la dolcesa intransigent de la pau casolana i devota, amb la frenada vehemència del polític, amb l'erudita

convicció d'un provident magisteri, amb la sòbria degustació d'un home de lletres».

La lectura del fascicle *Per la llengua catalana* té, per als catalans, la doble valor d'un homenatge a la nostra llengua, ànima viva del nostre poble, i d'un homenatge a la memòria del més eficaç i clarivident obrer de la gran obra de la restauració nacional de Catalunya.

A. R. I V.

ATILLA, Poema, de Apeles Mestres.—Fidel Giró, Impr.

Edat d'Or dels Jocs Florals. Feia pocs anys, més de vint de la seva Restauració. En Verdaguier era proclamat Mestre l'any 1880 amb *La Barretina*. En 1883 pujava al podium amb aquella *Oda a Barcelona* memorable.

Remocions històriques, auba de la Filologia, aportacions de literatures del Nord: Rubió, Ors, Aguiló, Balari i Juvany, Milà i Fontanals, tot això estava ja en curs, però la plenitud dels seus

efectes encara tardaria alguns anys.

Jocs Florals: Grandiloqüència, agre de la terra, costums pageses, història arromançada, llegenda, imitacions d'Horaci, poesies patriòtiques. 1883. L'Apeles Mestres obté la Flor Natural amb *La Cigala i la Formiga*; 1884, la Viola amb *Els dos Cressos*; 1885, dos accessits a la Flor Natural: *L'Hereu de l'Hivern* i *L'Anyell de Pasqua*; 1886, la segona Viola amb *Job*, i Mestre en Gai Saber.

Seguint els volums dels Jocs Florals bé es pot dir que ell portava l'Idili a les lletres catalanes, i amb *L'Hereu de l'Hivern* l'idili ciutadà (*Pobre orfe, pobre infant, quanta amargura—quants sofriments i soledat apura...*) Va tenir contraris; els va tenir dins mateix del Consistori d'aquell any i tot. L'anomenar en poesia el cotxe el *xal exquisit de fantasia*, la estufa, els sobtava, els feia una certa cosa. L'Apeles Mestres no cedia.

Apeles Mestres: *Margaridó*, un poema que passa en temps de guerra, un allotjament, una noia valenta enamorada... Jo era un nen i regirava la llibreria dels meus avis on hi havia aquest poema editat en un fascicle, amb unes caplletres il·lustrades o unes vinyetes. També hi havia sota cobertes vermelles un discurs de l'Angel Guimerà amb aquella presència de vida que hi ha en tota la seva obra. Foren les meves primeres lectures en català i la emoció me'n serà inoblidable.

L'Apeles Mestres es manté en el seu estil de pinzellada grossa per a gros públic. *Atila* és el seu darrer poema, de una regular extensió. La generació de poetes actual com la generació d'En Milà no sabran estar-se de retreure-li una despreocupació de la forma, l'ús de certs termes massa familiars, d'uns altres termes mig cultes i de vegades d'alguns vocables adaptats del castellà.

L'Apeles Mestres no cedeix. Ell arma el gran bastiment; després el fet és portar l'idea allà on vol, i en els llocs escollits promoure l'efecte volgut. Aquest bastiment el revestirà d'una forma fàcilment intel·ligible i planera. És un poeta d'aquest natural.

En *Atila* hi ha eminentment aquesta plasticitat de la idea i té un *élan* de gran rondalla. Ens fa pensar en Gustau Doré. Hi han moments tan gràfics en aquest poema que crec que la consagració definitiva del seu caràcter

democràtic seria una edició il·lustrada.

Veu-s'aquí en aquest poeta un home que ha sigut conseqüent amb ell mateix i que té la seva glòria en vida.

JUVENILIA. Primeres poesies de Guillem Colom. — Impremta Marqués i Mayol.—Soller.

Poetes com En Millás Raurell, que esmentem més avall, van inquietats cercant la llum. Poetes com En Colom ja l'han trobada, o al menys a nosaltres ens en vé una bella onada de les seves poesies. Per què, haver-la trobada...? Qui se n'acontentaria de la llum que ha abastat?

Poetes com En Millás Raurell cerquen la expressió (qui sap, potser la rebusquen?) poetes com En Guillem Colom poden expressar lliurement, lliurement i amb emoció, allò que'ls sol·licita.

En Colom, com altres poetes balears—pels que jo conec sembla que allí les Muses hi baixessin un mateix dia i repartissin el do a tots de la mateixa ambosta—té la gràcia de trobar el vocable entonat a cada estat d'ànima, a cada aspecte, insubstituïble. Únicament així Na Maria Antonia Salvà podia traduir Mistral sense entelar el sol ni esbarriar la rosada d'aquell parlar provençal tan gloriós de músiques i virginitat. Solament així el reverend Riber ha pogut donar-nos una traducció de la *Eneida* en la qual s'hi aliena la erudició que té del llenguatge popular i la que té de la llengua llatina, en unitat monumental.

Per aquest prestigi benaventurat que fa que els mots acudeixin graciosos i insubstituïbles al reclam del poeta com una hora els ocells a les mans del pobricó d'Assis, En Guillem Colom ens porta amb *Els Estels* i *El Tàlem* dugues obres mestres d'emoció lírica; i de cap a cap del llibre sap ser gran sense mala pompa i senzill sense aminçar-se. En les poesies *Himne a la Pasqua Florida*, *A la Mare de Déu del Roser*, *A Sant Pere de Marina* dona part als immortals en les coses de la Marina, els associa a la casa, i els agença amb alhaques indígenes, i ho fa amb una simplicitat tan convençuda que acabarem per albirar que algun dia un d'aquests celestials no podrà fer menys de baixar hi—si és que ja no ha esdevingut.— Perquè en la poesia balear s'hi renova cada dia el misteri de la llum i de la pietat.

FLORIDA DE TARDOR. (1916-1917) de Salvador Albert. —Impr. Dalmau Carles i C.^a, Girona.

Aquest llibre té molt de llibreta d'anotacions de un home *choisi*. És una mena de poesia que trobaria classificació entre la d'aquells homes que, al marge d'altres activitats que foren les seves primordials, han tingut hores que s'han sentit poetes. Un Miquel Angel, alguns Medicis, pròcers de la nostra terra, de vegades un rei, de vegades un filòsof, homes que, per raó de ser erudits i haver cursat retòrica, o amb motiu de un amor, o simplement per a solaç propi, per tal com eren de gran sensibilitat, ornaren d'aquestes fites de poesia els marges del seu camí.

Les poesies de l'Albert són totes breus: un pensament, un paisatge, un sospirar d'amor hi són apuntats. I en les amoroses hi passa a estones l'ombra de l'ala del Petrarca o de Miquel Angel. Tenen no sé quina ondulant tonadella italiana:

Jo sempre veig ta celestial imatge
entre espirals de foc del meu infern;
estel d'or que mon ànima encoratja
guiant-la vers l'altura en bell romiatge
per rebre-hi l'aura de l'amor etern

Es el teu llavi quan amb ell segelles
mon llavi defallit;
anella que m'uneix amb lo infinit
i en tos ulls s'hi desclouen meravelles
que en èxtasi contempla el meu esperit

Sols per amar-te.
De l'amor l'alt sentit m'has fet comprendre.

LA VEU DINS EL MATI, Poemes de Joan Capdevila Rovira.—Edicions de «El Camí». —Vilanova i Geltrú.

Aquest poeta vesteix la seva emoció de la correcció d'estil que hi ha en la nostra atmòsfera literària gràcies a la Renaixença ascendent de la llengua que promoguda en les primeres dècades del segle passat i reforçada després amb l'aportació meravellosa de vocables que ens queda en la obra del poeta Verdaguer, es refrescava i transfigura en la darrera vintena del segle per virtut de poetes nous qui sense afegir gaire al cabal del lèxic i refusant-ne alguna cosa, nodrits però d'aquells precedents, aïllaren en l'idioma modalitats del seu propi esperit més complexe. I no és poca cosa ço que el buf

de l'esperit pot crear encara damunt els vocables. Recordem-nos d'En Maragall qui amb un lèxic molt més reduït que el d'En Verdager, mercès a la força creadora de la pura emoció ha immortalitzat un moment del nostre verb.

En Capdevila té maneres de expressar les coses graciosa i enlairadament:

Si he lloat el dia que vingueres
benignament i feia el meu camí,
quan la llum decantant-se del teu si
posava claretat en les voreres;

O bé:

S'ha decantat la meva vida
vers la penombra del turment.
Jo que he viscut de una mentida
quan la mentida era plaent
com menaré la folia cursa
del poltre foll que porto en mi
si dins el dia qui s'escursa
sento ma força decandir?

Aquest fragment, que sobretot en la primera esparça fa pensar en la emoció elegant i augusta

de un poeta a qui la darrera fase de la nostra Renaixença té d'agrair-li molt, no dona encara suficient testimoni del caràcter de la obra d'En Capdevila, en la qual la correcció no s'empedreeix mai sinó que és ductil a les vàries gradacions de l'emoció.

PRIMERS, de J. Millás Raurell.—Impr. J. Horta. Barcelona.

Un caos movent-se amb voluntat de llum i de destriament, així traduiríem la sensació que rebem d'aquest llibre. El poeta hi sembla possés de una inquietud locomotiva i aficionada a ço que és moviment i àdhuc catàstrofe del moviment, i colpit de ço que és fosca cap a la claror. Un túnel, un pou sota la lluna i les estrelles, l'exprés, la emoció de perill de l'aeroplà sobre el mar, un naufragi, uns cavalls secs que es van a estimbar, són les ràpides imatges que freqüenta En Millás Raurell, com volent-hi reproduir el misteri desitjós de la seva vi-

da interior. Dues poesies a la seva mare, assenyaladament la segona, són les més emocionades del llibre.

Inquietud en el vers, inquietud en la ment. Hi ha un afany de pensar que no s'assossega en cap esparça del llibre. Les paraules hi són atropellades i devegades fóra de bona gramàtica, i el vers trontolla i sacceja.

Però un caos amb voluntat porta adins d'ell mateix la paraula que il·lumina i que ordena. Nosaltres fem acatament a aquesta inquietud del poeta i n'esperem la paraula serena.

Qui sap, si el poeta ens voldrà donar aquesta paraula serena? I si el que nosaltres ens preniem com a fet vital fos més aviat escolasticisme? Perquè en un indret del seu llibre Millás Raurell canta així:

abans que di amb mots nous velles pen-
[sades
milló és di amb mots arcaics pensaments
[nous.

J. LL.

LES REVISTES

ENTORN D'UNS ESTUDIS DE RÍTMICA I PLÀSTICA

Posada en entredit la labor d'un esforçat contribuent a la cultura catalana, *El Dia*, quotidià nacionalista de Terrassa, ha cregut oportuna una enquesta, de la qual reproduïm tres respostes:

Ramon Rucabado: — Els exercicis de rítmica i plàstica que presenta el prof. Joan Llongueras mantenen una dignitat suma que s'acorda amb el criteri que em governa. A la dignitat de les persones que hi prenen part, que no són professionals o mercenàries, s'hi afegeix la dignitat del lloc, la dignitat de formar part d'una noble festa i la d'un auditori congregat per a la funció sincera i respectuosa i apte per a l'elevació espiritual necessària. — No altre sentiment fan néixer, ultra la delectació segons l'harmonia i la gràcia serena, que el sentiment del respecte. — La principal causa que hom esguardi serenament l'espectacle pervé de la confiança inspirada pel seu director amb el qual jo em sent identificat.

Dr. Lluís Carreras: — La música ve a ésser com una exorcització natural dels malèfics instints

de la carn; n'és ja una primera moralització el sotmetre els moviments corporals a un ritme que la faci més dòcil a les rígides contencions de l'esperit. La naturalesa del compost humà exigeix que cerquem l'harmonia íntegra del nostre ser. Aquesta, certament, hom no l'assoleix del tot fins que la llei jeràrquica de subordinació espiritual porta el guiatge de nostres facultats i sentits; però hom no pot negar tampoc, que aquella harmonia íntegra es prepara i favoreix per tots els mitjans educadors dels corporals moviments, que els ablanceixen i els lleven llurs esclats d'arruixament i barroera bellugor. Tot allò que influeix en dignificar els moviments del cos, influeix eficaçment en afermar les regnes amb les quals l'esperit l'ha de menar pels camins de l'ordre i de la bondat. En aquest sentit bé pot dir hom que tota noble estètica corporal té alguna cosa de natural ascètica. L'obra del Mestre Llongueras és un ordonament de noves eficàcies de la música educadora de la sensibilitat humana. La música pura du sempre una profunda emoció de religiositat, i, en convertir-la en plàstica vivent ha de fer més

íntima l'efusió del seu sentiment dins tota la nostra naturalesa, així ordenador vers la comprensió de la més alta harmonia de la vida espiritual.

J. Torres-Garcia: — Dues consideracions sobre els aventatges dels ensenyaments de l'Institut Català de G. R. — Redempció del nociu i desvetllament del més noble; alt sentit d'art, sentit verament clàssic; desvetllament de la noblesa i dignitat humanes; gràcia, elegància i fortitud en el cos i en l'esperit; coordinació de les més belles facultats dins de quelcom vivent; equilibri entre el cos i l'esperit, provinent d'un equilibri psíquic; incorporació del ritme musical etc. Possibilitats de regenerar una raça.

EL CENTENARI DE KARL MARX.

Un lleu frisar féu témer els patriotes francesos que la commemoració socialista esdevingués ham oportú per al derrotisme corrosiu. El fracàs fou conhortador: llevat el *Populaire* i algun altre sequaç de províncies, el silenci fou unànime. No el silenci: la protesta, la desconformitat. Així, en

quotidians estigmatitzats com la *Lanterne* se senyalava la pretesa commemoració com a una manca de tacte i Alexandre Varenne des de l'*Événement* s'indignava a la idea d'oposar el socialisme al patriotisme i ultra la còlera de Gustave Hervé en la *Victoire* acusant d'emmatzinador el socialisme internacional, dit sia *germanitzant*, cal senyalar la seriosa disposició favorable de Charles Albert en el *Pays* signant unes conclusions: «Commemorem Marx per a afirmar que la cooperació de totes les intel·ligències, com el canvi de totes les riqueses, resta per a nosaltres la condició essencial del progrés. Però no donem a aquesta manifestació el sentit d'agenollament servil davant de tesis i de tàctiques que l'experiència ha refusat sovint. No oblidem tampoc que, si d'altres grans socialistes, i en particular el nostre gran Proudhon, no han tingut fins aquí la influència de Marx, els esdeveniments actuals semblen comandar-nos de retornar devers ells i de retrobar llur ensenyament. El socialisme, el ver socialisme no és fill d'un home, d'una època o d'una raça, sinó de l'immens esforç dels homes, dels segles i de les raçes. No és ni una sola doctrina ni la mateixa doctrina. És una fase, la fase actual, l'eterna reivindicació humana. No bastarà a la seva tasca sinó admetent cadascun dels resultats de la recerca humana. No podrà amparar-se del món sinó essent el resum fidel i de la utilització raonada de les forces que el menen.»

La justesa d'aquesta secció ampliada en aquestes planes per una traducció de G. Valois, ens priva de ressenyar d'altres actituds, diverses en la orientació però concordes en el fons: el socialisme tendeix a nacionalitzar-se. Les esquerres obreristes des d'ara estimularan llur actuació reivindicadora al bell dir d'un patriota a qui només un lloable esperit d'humanitat decantarà a l'ajut dels humils.

RENÉE VIVIEN

El mateix interès amb què llegim Vivien, hem llegit uns comentaris de Milly. (*Les Écrits Nouveaux*, abril 1918). La sabor però ha estat més amarga: Vivien, apassionant, desvetllant un interès just al límit de la cordialitat, ens disgusta. Com l'home glot menyspreem un nou tast: la voluntat ens falla; llegim. Des-

prés l'instint es revolta i davant lenfit sentim repugnància i àdhuc creiem comès un defalt greu. Però un dia, anegats de melancolia encara cerquem Vivien i creiem legitimar el nostre estat morbós sanglotant les rimmes perfectes.

«Ànima romàntica, amorosa de quimeres, captiva d'un món ideal, infinitament dolça». És la dolçor de l'embaf. La revolta totduna ens emporta i d'un garip creiem atènyer la salut. Nostàlgia de claustre, de les oliveres de Lesbos, de brisa salina, de Psapha pàlida i ardent: només nostàlgia. Histèria d'un voler: misticisme desclós a les llurs d'una lluna, obirada però entre boires. Morbidesa: els perfums emboteixen els senys i la llangor esdevé mortal.

Simpatia, és innegable. Nosaltres però airegem el clos i, si el voler ens reïx, ens en allunyem per sempre més gairebé amb gesticular oiós: — sinó és una nova nostàlgia i nostra!

MAURRASIANISME

J. M. López-Picó fixà en un dels seus estudis sobre contemporanis estrangers el relleu que en la moderna literatura francesa ha pres Charles Maurras. Durant les darreres anyades de guerra el gran realista ha conegut el respecte de gairebé totes les noves generacions. No cal dir a França on, Brulat, a propòsit de l'intent de coalició republicana senyalava des de l'organ oficiós del caillautisme (*Le Pays*), la dificultat de trobar noms intel·ligents per a legitimar una política orientada al descredit; sinó a Itàlia, entre les dretes aliòfiles de Portugal; a Catalunya jassia clandestinament però devinant l'empelt en aquest p. ex i aquest. Rescentment *Le Feu*, òrgan del regionalisme provençal, ha dedicat un número al il·lustre polemista. Des de Anatole France a Georges Pioch de la extrema-esquerra la valor literària de Maurras i l'eficàcia de la seva actitud de patriota és reconeguda sense vacil·lacions. L'activitat intel·lectual de Maurras és estudiada sota els aspectes més diversos: Valois, admira en Maurras el cap polític, únic en el comandament i d'una eficiència en cohesionar la labor dels patriotes sincers tot permetent una àmplia llibertat i un gest espiritual que no traeix mestratge.

El Maurras, polític (M. de Roux), escriptor (Albert Erlande),

periodista (Jules Véran), viatger (Argens), poeta (J. Gasquet), amic cordial (Adrien Frissant), catolicista (B. Durand) etc. són estudiats cordialment.

Sota l'epígraf *Opinions*, l'admirat Jacques Dainville diu de Maurras: «Dur a les errors, aquest diàlectic invencible és indulgent als homes» cita més anècdotes que fan de Maurras un bell motiu per a una nova *vida dels filòsofs*. Maurice Barrès subratlla la dita que Maurras és un dels primers homes d'estat d'aquest temps i significa el seu rol de destructor d'una República que bé podria ésser reconstruïda per la mateixa activitat d'artesa patriota. Paul Bourget senyala tres admiracions en sa vida intel·lectual; Taine entre els avant-passats, entre els cadets immediats Barrès i entre els nouvinguts Charles Maurras. Delarue-Mardrus, Camille Mauclair, Ch. Le Goffic i Georges Roch contribueixen a l'homenatge dels provençals amb bells mots ja sia amb determinades reserves per la significança política de l'ator d'*Anthinea*.

The Fortnightly Review (abril 1918).

D'un estudi sobre el moralista francès Vauvenargues (1715-1747) aparegut en aquesta revista sota la signatura Edmond Gosse, reproduïm:

«Luc de Clapiers, marquès de Vauvenargues, que lliscà com un espectre a través de trentadues anyades d'una vida plena de sofriments i d'adversitats, fou el més gran moralista que França hagi produït al XVIIIe segles però també de tots els escriptors, del món el que ha dut més alta la senyera d'esperança i de joia en l'heroisme i la virtut. La seva educació fou molt negligida, però a 16 anys, llegí per atzar les *Vides* de Plutarc i tingué una revelació. Hi descobrí la *veritable grandesa de la nostra ànima*, i hi trobà il·lustrades: la virtut sense límit, el plaer sense infàmia, l'esperit sense afectació, la distinció sense vanitat, i els vicis sense baixesa ni transmudança. Aquesta apreciació és digna del nostre interès per tal com conté tot l'ensenyament moral de Vauvenargues.

A divuit anys, entrà en el regiment del rei com a segon liocinent. Allí, llançat a la vida en sortir de la infantesa, aprengué de conèixer els homes abans de tenir l'idea de judicar-los. Veié

llurs febleses abans d'haver reflexionat sobre llurs deures; i la virtut, quan entrà en el seu cor, hi trobà tota mena de disposicions a la indulgència. Es aquesta indulgència que el diferencia de tots els grans moralistes que l'han precedit. Repel·lí la idea que la vida més noble era una vida de mortificació i vingué a nosaltres duent un ram d'olivera, apòstol de la tolerància. Fèu entrar en els esperits el sentiment tot nou aleshores de la compassió. Difereix dels seus predecessors moralistes i en particular dels francesos per ço car té un fi constructiu. Desija ardentment ajudar els malaurats a esdevenir feliços i esguarda gairebé tota la humanitat com a més o menys malaurada. — No recerca la perfecció en la conducta sinó l'amillorament i mai no recomana una excessiva austeritat.

Vers 1743 es lligà amb Voltaire el qual l'aprecià a la seva justa valor i l'encoratjà a escriure ja que Vauvenargues era tímid com un noi. Aleshores curà de definir la glòria i de fer-ne entrar la idea en les consciències amussades dels seus conciutadans. Aquest amor de «la glòria» prengué lloc d'honor en Vauvenargues i no separà mai la vera glòria del mèrit que n'és la deu de la renomada. Vauvenargues tingué una nova concepció de «l'amor propi»: la renomada no és una satisfacció egoista per a ell, sinó un estimulant altruista, desvetllant entre els altres per una feliç rivalitat dels sentiments de generositat i de sacrifici. El nostre desig de glòria ve, no del nostre amor propi, sinó del sentiment profund de la nostra imperfecció. Aquesta llicó tingué una gran ressonància. La única cosa que interessà Vauvenargues fou el deure social de l'home i assajà de formar els cors i les maneres dels seus lectors. Donà peu a la cortesia i no podia suportar la idea que alguns tenen que la seva política implica una manca de sinceritat.

L'excés de saber no li semblava donar força a un judici. Ple d'ardor per a tot allò que és bell i bo tenint tothora davant dels ulls aquesta trinitat: mèrit, virtut i glòria. En Vauvenargues hom troba la idea del coratge espiritual com a adversari de la força brutal i del materialisme.

«*Ariste*» (març 1918).

D'uns extrets de l'obra del senyor Camil Spies: *La poesia i la seva decadència* apareguts a *Ariste*, traduïm per a deport nostre i solaç d'altri:

«Ço que roman en nosaltres i no mor és precisament aquesta realitat eterna, paternal i espiritual de la nostra creació poètica, de la nostra intel·ligència, del nostre Fill, que és la sinceritat de l'origen o la originalitat de l'andrògina. (Nota:) El geni (arià, gobinià, oranià, dionisiac, nietzscheà o supercristià) que és la traducció física de la bisexualitat asexual, activa i passiva, és al mateix temps la demostració de la permanència de la Raça, de la supervivència eterna de la Intel·ligència humana, que és el lliure-arbitri, la regeneració (generació poètica, pederàstica o partenogenètica), de l'humanitat. Per ell hom distingeix l'harmonia priàpica del ver poeta de l'art romàntic. (Nota:) Jo opós el seny dionisiac (si mateix, jo, del no-jo) a la *bêtise* romàntica (jo) i a la follia simbòlica i mística (no-jo) i literària del líric impulsiu, víctima de la seva sensibilitat, exasperat pel seu jo àvid que buida l'esperit.»

«*Trossos*» (5 maig 1918-2.ª sèrie).

A la *Publicidad* (18 maig 1918) hom llegeix: «*Trossos* — Acaba de publicar-se el núm. 5 d'aquesta interessant revista catalana d'avantguarda. Figuren en el sumari: un *Enigma* de J. M. López Picó, constatació poemàtica d'extraordinària profunditat d'obser-

vació; traduccions de textos de Luciano Folgore i Tristan Tzara; un dibuix de Torres-Garcia; *Girl* per V. Solé de Sojo, exquisit calligrama verd-rosa; una narració: *Gertrudi*, de J.-V. Foix, director de la revista — prosa d'una qualitat magnífica... — Les *Remarques* d'aquest número tenen un interès excepcional, per tal com ens presenten, en forma extractada i precisa, definicions del cubisme, del nunisme i del futurisme, que ja no és permès a ningú, qualsevulla que sia el seu criteri, de desconèixer. —»

CAL ESMENIAR:

Unes notes lleus però humides d'optimisme nacionalista aparegudes a *Els Amics d'Europa* (maig 1918) sota la signatura de J. M. Capdevila. — Unes consideracions que sobre la superioritat de la ciència alemanya publica O. M. Corbino a la *Rivista d'Italia*. — L'interès nul que per als catalans tenen unes lletres adreçades per Andrenio a Amaranta, de *La Vanguardia* estant. — Les breus remarques de R. de C., publicades en el *Cami* (15 maig). — L'estudi d'Henriette Charasson sobre *Paul Fort* aparegut a la *Revue de Hollande*, número de febrer. La vivaç diversitat de la secció de correspondència de *El Hogar y la Moda* on una espontània col·laboració de Josep Carner, un dia, és alternada amb la veu concorde d'uns centenars de modistes adolescents desitjant la mort de l'amant pèrfid. — *La Veu de Mallorca* amb assenyades editorials traïnt un bell daler nacionalista i un afany nobilíssim de col·laboració. — L'anunci per part del Sr. Díez Canedo d'ocupar-se de literatura catalana des de *La Revista General* i per a un nombre pròxim. — El dur provincialisme de tal revista perpinyanesa editada en català, en ocupar-se de certs tràfecs lingüístics resolts per nosaltres com a simple qüestió de bon gust.

ESCOLA D'ART
DIRECCIÓ: IGNASI MALLOL

PINTORS : ESCULTORS
ARQUITECTES : ENGINYERS
CONSELL DE CENT, 369, 3.ER 1.^A

JOIERIA, ARGENTERIA
I ESMALTS D'ART

DE

RAMON
SUNYER

Corts Catalanes, 643.-BARCELONA

PUBLICACIONS DE "LA REVISTA"

COLECCIO DE LIRICS MUNDIALS

ACABA DE SORTIR

LES GEORGIQUES
CRISTIANES

DE FRANCIS JAMMES

TRADUCCIÓ DE MARIA A. SALVÀ
PREFACI DE JOSEP M. DE SAGARRA

PUBLICACIONES DE LA REVISTA

Administració: Corts Catalanes, 613, baixos - BARCELONA

ESTAN A LA VENDA ELS DARRERS VOLUMS

LA RENOVACIO DEL TEATRE

DE J. FARRAN I MAYORAL

QUATRE HISTORIES

D' EUDALD DURAN-REYNALS

CANÇONS D'ABRIL I DE NOVEMBRE

DE J. M. DE SAGARRA

EXILI

DE FERRAN SOLDEVILA

PER LA LLENGUA CATALANA

D' ENRIC PRAT DE LA RIBA

PRÒLEG DE J. BOFILL I MATAS

CANTIC DELS CANTICS

LLIBRE DE RUT

DE CARLES RIBA

Les Geòrgiques Cristianes

DE FRANCIS JAMMES

TRADUCCIÓ DE MARIA A. SALVÀ.

PREFACI DE JOSEP M. DE SAGARRA

Amb el nou any MCMXVIII «La Revista» ha començat a desenrotllar el pla d'edicions, descongestionant la seva Biblioteca. Des d'ara els llibres apareixeran en seccions ordenades per objectes. Avui només podem donar notícia de les següents: LES PUBLICACIONES DE «LA REVISTA» pròpiament dites, que publicaran llibres de poesia catalana, filosofia, estudis d'art, pedagogia, crítica literària, sociologia, etc. La «COLECCIO DE LIRICS MUNDIALS» que's deslligarà de la Secció anterior, i traduirà les millors obres líriques dels poetes estrangers antics i moderns. «LES BELLES EDICIONS DE «LA REVISTA», secció nova, que publicarà edicions luxoses d'obres modernes amb la col·laboració dels nostres millors artistes. LA COLECCIO D'ESTUDIS POLITICS, secció nova també, que es compondrà, com el seu mateix títol indica, de llibres on s'estudiaran els més interessants problemes de la política.

Als actuals subscriptors de les PUBLICACIONES DE «LA REVISTA» se'ls servirà únicament la primera secció que's compondrà matemàticament de DOTZE VOLUMS ANYALS. La quota serà des d'ara única de CINC PESSETES TRIMESTRALS que's cobraran a la bestreta. Així els subscriptors no sufriran augment quan es tracti de llibres de preu alt.